

Łódź, dn. 4 lutego 2021 r.

Dr hab. Tomasz Duraj
Prof. nadzw. UŁ
Katedra Prawa Pracy
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Łódzki

RECENZJA

osiągnięć naukowych dr Jolanty Pacian sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego

I. Przedmiot i kryteria oceny

Niniejszą recenzję przedkładam w wykonaniu uchwały nr 36/05/2020 Rady Instytutu Nauk Prawnych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II z dnia 4 maja 2020 roku, na mocy której zostałem wyznaczony na recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym dr Jolanty Pacian. Przedmiotem recenzji jest ocena dorobku naukowego Habilitantki po otrzymaniu stopnia doktora pod kątem wymogów określonych w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 85). Zgodnie z cytowanym unormowaniem, stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a) 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b) 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji

międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub

c) 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;

3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

W myśl art. 219 ust. 2 cytowanej ustawy, osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego. Obowiązek publikacji nie dotyczy jednak osiągnięć, których przedmiot jest objęty ochroną informacji niejawnych (ust. 3).

II. Ocena rozprawy habilitacyjnej jako głównego osiągnięcia naukowego

1. Pani dr Jolanta Pacian jako główne osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny wskazała monografię pt. *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położnej w świetle obowiązującego prawa*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2019, ss. 322. Biorąc pod uwagę szczególny charakter i specyfikę tytułowych zawodów, które z powodzeniem można zaliczyć do tzw. zawodów zaufania publicznego oraz mając na względzie administracyjnoprawną perspektywę przedstawionych rozważań, która w dotychczasowym piśmiennictwie nie została zaprezentowana w sposób kompleksowy, wybór tematu dysertacji należy uznać za uzasadniony. Z drugiej jednak strony, analiza statusu prawnego jakiejś konkretnej grupy zawodowej zawsze rodzi ryzyko opisowego charakteru rozważań, co niestety potwierdza lektura przedłożonej monografii. Zaproponowane przez Autorkę ujęcie nie pozwala na tworzenie pewnych szerszych konstrukcji teoretycznych czy uogólnień, co powinno być istotą prac

habilitacyjnych, które z założenia mają stanowić znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej.

Zawarte w monografii rozważania, odwołujące się do dotychczasowego dorobku doktryny prawa administracyjnego i orzecznictwa sądowego w zakresie przedmiotu opracowania, uzupełnione o własne stanowisko Autorki, niewątpliwie porządkują omawianą problematykę oraz pozwalają ustosunkować się merytorycznie do pojawiających się w praktyce wątpliwości interpretacyjnych na tle stosowania tytułowej instytucji. Analizy poczynione przez Habilitantkę w recenzowanej rozprawie stanowią podstawę do ustalenia obszarów, w których sposób unormowania administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej wymaga ingerencji ze strony ustawodawcy. W tym sensie monografia stanowi wkład w rozwój dyscypliny naukowej, którą reprezentuje Pani dr Jolanta Pacian. Dodatkową trudnością wybranego tematu jest jego interdyscyplinarny charakter. Analiza tytułowej problematyki wymagała od Autorki szerokiej wiedzy zarówno z zakresu prawa administracyjnego, jak i prawa ochrony zdrowia. W monografii pojawiają się także wątki dotyczące innych gałęzi prawnych, takich jak: prawo pracy, prawo karne, prawo cywilne czy prawo handlowe. Tym samym Habilitantka postawiła przed sobą trudne zadanie, z którego wywiązała się na zadowalającym poziomie.

2. Pewne wątpliwości budzi teza recenzowanej monografii oraz jej założenia badawcze. Na str. 15 opracowania Autorka przyjmuje, że „na podstawie przeprowadzonych rozważań sformułowano następującą tezę główną: spójny system prawny i system nadzoru gwarantowany jest przez środki stosowane przez samorząd pielęgniarstwa i położnych”. Dalej czytamy, że celem rozprawy będzie przedstawienie administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej w kontekście odpowiedzialności zawodowej z perspektywy administracyjnoprawnej – historii oraz aktualnego stanu prawnego. Problem w tym, że analiza przeprowadzona przez Habilitantkę nie potwierdza tej tezy, a nawet można by

zaryzykować twierdzenie, że jej raczej zaprzecza. Autorka w zakończeniu monografii wskazuje bowiem, że „rozwiązania prawne dotyczące administracyjnoprawnego charakteru zawodów pielęgniarstwa i położniczego są zasadniczo kompletne, chociaż nie zawsze komplementarne i kompatybilne” (str. 313). Zdaniem Habilitantki, prawna regulacja tytułowego zagadnienia nacechowana jest brakiem poprawności legislacyjnej, co rzutuje negatywnie na efektywność działania organów samorządu zawodowego pielęgniarstwa i położniczego. Według Niej, „niedookreśloność, niejasność, wieloznaczność i brak spójności podstawowych pojęć łamią zasady przyzwoitej legislacji, zasady pewności i bezpieczeństwa prawnego, a także zasady zaufania do państwa prawa” (str. 318). Powyższe wywody prowadzą do wniosku, że analizowany system prawny nie jest spójny, a braki legislacyjne uniemożliwiają skuteczny nadzór samorządu pielęgniarstwa i położniczego nad tymi zawodami. Także ubogi kontekst historyczny nie pozwolił Autorce na osiągnięcie celu wskazanego powyżej, o czym będzie nieco szerzej w pkt 3 recenzji.

3. Pewien niedosyt pozostawia zakres i sposób wykorzystania w recenzowanym opracowaniu metod badawczych. Habilitantka swoje rozważania opiera przede wszystkim na metodzie dogmatycznej, która polega na wnikliwej i wielopłaszczyznowej analizie przepisów regulujących administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położniczego. O dziwo Autorka nie do końca rozumie istotę tej metody, bowiem przedmiotem jej zastosowania obejmuje orzecznictwo sądów administracyjnych.

Poważną wadą recenzowanej dysertacji jest niedostateczne wykorzystanie metody prawnoporównawczej oraz metody historycznej. Celem pierwszej z wymienionych tu metod jest porównywanie systemów prawnych i poszczególnych instytucji prawa oraz doktryn prawnych w różnych państwach, co może być pomocne w formułowaniu wniosków *de lege ferenda* pod adresem polskiego ustawodawcy w zakresie zmiany obowiązujących unormowań. Habilitantka we wstępie wskazała, że „rozprawa niniejsza nie ma charakteru prawnoporównawczego i z tego względu

przepisy obcych procedur administracyjnych zostały zaprezentowane jedynie w zakresie, w jakim jest to konieczne do przedstawienia modelowych konstrukcji prawnych dotyczących administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej”. Gdyby tak rzeczywiście się stało, można by uznać za wystarczające zastosowanie metody prawnoporównawczej. Niestety jednak lektura monografii skłania do zupełnie odmiennych ocen. Habilitantka bowiem odwołuje się do regulacji prawnych państw obcych w bardzo wąskim zakresie, jedynie w odniesieniu do uprawnień i obowiązków pielęgniarek i położnych, co w żaden sposób nie jest wystarczające dla porównania modelowych konstrukcji prawnych dotyczących administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej. Przedstawione unormowania państw obcych jako niepełne nie mają głębszego sensu, tym bardziej, że Autorka nie formułuje na tej podstawie żadnych wniosków *de lege ferenda* pod adresem polskiego ustawodawcy. Również przyjęty przez Habilitantkę dobór państw (Słowacja, Litwa i Czechy) należy uznać za całkowicie przypadkowy i niereprezentatywny (str. 97 i n.). W opracowaniu próżno szukać jego uzasadnienia. Także wykorzystanie metody historycznej trzeba ocenić jako niewystarczające. Polega ona na przedstawieniu genezy, ewolucji oraz znaczenia określonych instytucji prawnych, co jest niezwykle pomocne przy interpretacji obowiązujących regulacji prawnych. Niestety Autorka nie wykorzystwała potencjału tej metody, ograniczając swoje rozważania historyczne jedynie do lakonicznej informacji na temat powstania i ewolucji samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych (str. 35-36; str. 40-42).

4. Charakterystyka administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej została ujęta w dziewięciu rozdziałach monografii wzbogaconych wstępem i zakończeniem. W rozdziale I pt. „Charakter zawodów pielęgniarstwa i położnej”, Autorka przedstawia zawód pielęgniarstwa i położnej w trzech zasadniczych płaszczyznach, jako: zawód wolny, zawód medyczny i zawód zaufania publicznego. W dalszej części omawia reglamentację tych zawodów oraz inne

desygnaty określające specyfikę zawodów pielęgniarki i położnej. Przedmiotem rozdziału II jest analiza statusu członków samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych, gdzie Autorka ukazuje specyfikę tego samorządu. Rozdział III został poświęcony administracyjnoprawnej kontroli nad samorządem zawodowym pielęgniarek i położnych. W tej części znajdują się także rozważania na temat odpowiedzialności administracyjnej samorządu zawodowego za nieprawidłowe wykonanie powierzonych zadań oraz nadzoru nad legislacją samorządu zawodowego pielęgniarek i położnych. W rozdziale IV Autorka koncentruje się na: charakterystyce rygorów kwalifikacyjnych związanych z zawodem pielęgniarki i położnej, ich uprawnieniach i obowiązkach oraz prawnych formach wykonywania tych zawodów. Przedmiotem rozdziału V jest analiza instytucji administracyjnoprawnych definiujących status zawodów pielęgniarki i położnej. W rozdziale VI Autorka przedstawia specyfikę postępowań o charakterze administracyjnym dotyczących zawodów pielęgniarki i położnej. Z kolei rozdział VII poświęcony został odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych. W rozdziale VIII znajduje się wielopłaszczyznowa charakterystyka przewinień zawodowych pielęgniarek i położnych dokonana zarówno z perspektywy prawa administracyjnego, jak i prawa pracy, prawa karnego oraz prawa cywilnego. Rozdział IX dotyczy przebiegu postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej pielęgniarek i położnych w kontekście regulacji dotyczących funkcjonowania samorządu zawodowego. W zakończeniu Autorka formułuje i porządkuje wnioski wynikające z dokonanych analiz. Na podstawie przeprowadzonych badań, w tej części pracy znajdują się uwagi *de lege ferenda*, które mają charakter zarówno postulatów natury ogólnej, jak i szczegółowych sugestii pod adresem polskiego ustawodawcy.

Przyjęta w monografii konstrukcja budzi uzasadnione wątpliwości w kilku zasadniczych aspektach. Po pierwsze, układ pracy nie przedstawia w sposób klarowny i przejrzysty kwestii związanych z administracyjnoprawnym statusem

zawodów pielęgniarstwa i położnej. Metodologia tworzenia każdej pracy naukowej nakazuje, aby wyjść od zagadnień ogólnych, wprowadzających czytelnika w analizowaną problematykę i wyjaśniających przyjętą w opracowaniu siatkę pojęciową, a następnie zająć się szczegółową charakterystyką kwestii składających się na administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położnej. Wydaje się, że Habilitantka zapomniała również o osobnym rozdziale dotyczących źródeł prawa regulującego tytułową problematykę, które wymagają uporządkowania z uwagi na ich złożony i rozbudowany charakter. W dysertacji brakuje także analizy porównawczej i historycznej modelowych konstrukcji prawnych dotyczących administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej, która niewątpliwie byłaby przydatna przy formułowaniu w kolejnych rozdziałach ocen, postulatów i uwag *de lege lata* oraz *de lege ferenda*. Po drugie, zaproponowana przez Habilitantkę koncepcja pracy nie porządkuje opisywanej materii. Autorka przeplata wątki dotyczące statusu zawodowego pielęgniarstwa i położnych (rygory selekcyjne, prawne formy wykonywania zawodu, uprawnienia, obowiązki czy odpowiedzialność za przewinienia zawodowe) z wątkami odnoszącymi się do ich statusu korporacyjnego wynikającego z przynależności do samorządu zawodowego pielęgniarstwa i położnych. Na to nakładają się jeszcze ogólne rozważania w zakresie statusu i roli samego samorządu. Niestety taki sposób prowadzenia wywodów zaciemnia obraz tytułowej problematyki, a konkretne zagadnienia analizowane są w różnych częściach dysertacji (np. dotyczy to odpowiedzialności zawodowej pielęgniarstwa i położnych). Po trzecie wreszcie, powstaje problem kompletności rozważań zaprezentowanych w monografii. Tytuł opracowania wskazuje jednoznacznie, że celem pracy jest kompleksowa i całościowa analiza administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej. Tymczasem zarówno ze wstępu, jak i z zakończenia dowiadujemy się, że Autorka ukazuje „jedynie wycinek administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej” (str. 313), a „całościowe przedstawienie zagadnień dotyczących tej tematyki w jednej publikacji nie jest możliwe” (str. 18). Powstaje zatem uzasadnione

pytanie, na które nie znajdujemy odpowiedzi w monografii, które aspekty administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położniczego zostały pominięte w recenzowanym opracowaniu?

5. Całościowa ocena monografii pod względem merytorycznym jest pozytywna. Szczegółowa analiza rozważań przedstawionych w recenzowanym opracowaniu pokazuje, że Autorka posiada dużą wiedzę na temat złożonej problematyki administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położniczego. Przygotowana dysertacja w warstwie merytorycznej prezentuje jednak dosyć zróżnicowany poziom jakościowy. Obok ciekawych i pogłębionych rozważań, w których Autorka podejmuje próby (zazwyczaj udane) wydobywania istotnych problemów dotyczących tematu pracy, samodzielnie stawia pytania oraz poszukuje ich rozwiązania przedstawiając bogatą argumentację prawną, pojawiają się wątki opisowe, mające charakter wybitnie sprawozdawczy i ogólny (bywa, że ograniczają się one jedynie do dosłownego cytowania konkretnych regulacji prawnych – np. str. 32, 74). Mocną stroną recenzowanego opracowania są wywody na temat samorządu zawodowego pielęgniarstwa i położniczego i jego wpływu na administracyjnoprawny status tych zawodów, a także odpowiedzialności zawodowej pielęgniarstwa i położniczego. Zdecydowanie opisowy charakter mają natomiast choćby rozważania na temat: reglamentacji wolnych zawodów pielęgniarstwa i położniczego (str. 28 i n.); ich kwalifikacji zawodowych (str. 78 i n.); uprawnień i obowiązków (str. 82 i n.); prawnych form wykonywania zawodu (str. 106 i n.); postępowań o charakterze administracyjnym dotyczących zawodów pielęgniarstwa i położniczego (rozdział VI) czy przewinień zawodowych w kontekście odpowiedzialności na gruncie prawa pracy, prawa karnego czy cywilnego (str. 206 i n.). Widać, że Habilitantka znacznie lepiej porusza się w szczegółowych zagadnieniach z zakresu prawa administracyjnego czy prawa medycznego, a znacznie gorzej w obszarze prawa pracy, prawa karnego czy prawa cywilnego. Na pochwałę zasługuje fakt, że Autorka zasadniczo odważnie prezentuje swoje opinie, oceny i sądy, a sformułowane w recenzowanym

opracowaniu pod adresem ustawodawcy uwagi *de lege ferenda*, zarówno co do kwestii ogólnych, jak i szczegółowych, stanowią ciekawy asumpt do prowadzenia dalszego dyskursu naukowego w przedmiocie administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej.

6. Zgadzając się zasadniczo z poglądami Habilitantki co do administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej, zarówno w warstwie rozważań ogólnych, jak również w obszarze uwag o charakterze szczegółowym, chciałbym dokonać pewnych ocen o charakterze polemicznym.

Po pierwsze, nie sposób podzielić stanowiska Autorki, która w kilku miejscach monografii wskazuje, że odpowiedzialność dyscyplinarna z uwagi na cechy administracyjnoprawne ma charakter publicznoprawny (np. str. 202). Trzeba bowiem pamiętać o tym, że odpowiedzialność ta w odniesieniu do pracowników (a taki status mogą mieć pielęgniarki i położne) ma charakter mieszany. Obok cech administracyjnoprawnych (np. zawieszenie lub pozbawienie prawa wykonywania zawodu), odpowiedzialność dyscyplinarna jest odpowiedzialnością z zakresu prawa pracy, gdyż prowadzi bądź do nowego ukształtowania treści stosunku pracy, bądź też do zniweczenia jego bytu w związku z ustaniem stosunku pracy. Nie jest również prawdziwe twierdzenie Habilitantki, że pielęgniarka lub położna posiadająca status pracownika za przewinienie zawodowe może podlegać odpowiedzialności porządkowej uregulowanej w przepisach Kodeksu pracy (str. 206 i n.). Przewinienie zawodowe wiąże się bowiem z naruszeniem reguł wykonywania zawodu określonych normami zawodowej sztuki, etyki i deontologii, natomiast odpowiedzialność porządkowa odnosi się wyłącznie do naruszenia przez pracownika obowiązków o charakterze porządkowym określonych w art. 108 § 1 Kodeksu pracy. Zgodnie z tym przepisem, za nieprzestrzeganie przez pracownika ustalonej organizacji i porządku w procesie pracy, przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych, a także przyjętego sposobu potwierdzania przybycia i obecności w pracy oraz usprawiedliwiania nieobecności w pracy, pracodawca może stosować karę upomnienia lub karę nagany. W

przypadku zaś przewinień porządkowych większej wagi, do których ustawodawca zalicza nieprzestrzeganie przez pracownika przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy lub przepisów przeciwpożarowych, opuszczenie pracy bez usprawiedliwienia, stawienie się do pracy w stanie nietrzeźwości lub spożywanie alkoholu w czasie pracy - pracodawca może zastosować karę pieniężną (art. 108 § 2 Kodeksu pracy).

Po drugie, trudno zgodzić się ze stwierdzeniem Habilitantki, że ustawodawca nie zalicza *expressis verbis* zawodów pielęgniarstwa i położnej do tzw. zawodów wolnych (str. 23 i 314). Jest dokładnie odwrotnie, ponieważ można wskazać akty prawne, w których na potrzeby konkretnych unormowań przyjmuje się, że zawody pielęgniarstwa i położnej należy traktować jako wolne zawody. Z taką sytuacją mamy do czynienia choćby w art. 4 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1905), gdzie przez wolny zawód w rozumieniu tego aktu trzeba rozumieć m.in. pozarolniczą działalność gospodarczą wykonywaną osobiście przez położne i pielęgniarki, z tym że za osobiste wykonywanie wolnego zawodu uważa się wykonywanie działalności bez zatrudniania na podstawie umów o pracę, umów zlecenia, umów o dzieło oraz innych umów o podobnym charakterze osób, które wykonują czynności związane z istotą danego zawodu. Również w ustawie z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tj. Dz.U. z 2020 r., poz. 1526) przyjmuje się w art. 88, że partnerami w spółce partnerskiej mogą być osoby fizyczne uprawnione do wykonywania m.in. takich wolnych zawodów, jak zawód pielęgniarstwa i położnej. Wydaje się, że kwestia ta całkowicie umknęła Habilitantce.

Po trzecie, daleko idący niedosyt pozostawia analiza dotycząca wymogów, jakie ustawodawca stawia przed osobami, które chciałyby uzyskać prawo do wykonywania zawodu pielęgniarstwa lub położnej. Problematyka ta została ujęta w rozdziale IV monografii pt. „Publicznoprawne desygnaty określające wymagania dotyczące pielęgniarek i położnych”. Przedstawione tam rozważania mają charakter opisowy, a Autorka nie wyjaśnia istotnych dla analizowanej problematyki pojęć: kwalifikacje zawodowe, kompetencje zawodowe, nienaganna postawa etyczna.

Trudno zgodzić się z oceną Habilitantki, która wymóg posiadania zdolności do czynności prawnych zalicza do publicznoprawnych desygnatów określających wymagania dotyczące pielęgniarek i położnych. Jest to kategoria o charakterze cywilnoprawnych, a przepisy prawa administracyjnego nie nadają jej nowej, swoistej treści. Oznacza to, że wymóg ten nie może być interpretowany inaczej, jak tylko przez pryzmat przepisów Kodeksu cywilnego. Słabością tej części habilitacji jest pominięcie istotnego, zarówno z prawnego, jak i praktycznego punktu widzenia, zagadnienia uznawania kwalifikacji potrzebnych do wykonywania zawodu pielęgniarstwa lub położnej na terytorium RP przez obywateli państw Unii Europejskiej lub państw stowarzyszonych oraz obywateli państw spoza tego obszaru (np. z Ukrainy). Autorka jedynie sygnalizuje tę problematykę, pomimo że wywołuje ona szereg wątpliwości interpretacyjnych w literaturze przedmiotu i judykaturze, nie mówiąc już o praktycznych problemach związanych z niedoborem pielęgniarek i położnych na polskim rynku pracy. Istotnym błędem jest analiza wymogów, jakie ustawodawca stawia przed osobami, które chciałyby uzyskać prawo do wykonywania zawodu pielęgniarstwa lub położnej w punkcie 4.2. zatytułowanym „Kwalifikacje zawodowe pielęgniarek i położnych” (str. 78 i n.). Wymogi w zakresie pełnej zdolności do czynności prawnych, stanu zdrowia, znajomości języka polskiego oraz nienagannej postawy etycznej, nie mogą w żadnym razie być zaliczane do kwalifikacji zawodowych. Co ciekawe, nie wiadzieć czemu, o wymogach w zakresie uzyskania prawa do wykonywania zawodu pielęgniarstwa lub położnej oraz o procedurze nadawania tego prawa Autorka pisze w pkt 4.3. „Uprawnienia i obowiązki pielęgniarek i położnych” (str. 82 i n.). Ujęte tam wywody są chaotyczne i nieuporządkowane.

Po czwarte, słabością recenzowanej monografii jest charakterystyka prawnych form wykonywania zawodów pielęgniarek i położnych ujęta w pkt. 4.4. rozdziału IV. Autorka ogranicza tu swojej rozważania jedynie do skrótowego opisu tych form, do których zalicza się: umowę o pracę; stosunek służbowy; umowę cywilnoprawną; wolontariat; jednoosobową działalność gospodarczą (tzw. samozatrudnienie);

spółkę cywilną, jawną oraz partnerską. Brak jest jakichkolwiek analiz na temat wpływu wymienionych powyżej form, które istotnie różnią się od siebie z uwagi na objęcie ich odrębnymi systemami prawa (prawo pracy, prawo administracyjne, prawo cywilne, prawo gospodarcze publiczne, prawo handlowe), na administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położniczego. Wydaje się również, że Habilitantka opisując prawne formy wykonywania zawodów pielęgniarstwa i położniczego powinna posiłkować się bogatą literaturą przedmiotu dotyczącą analizowanej problematyki.

Po piąte, bardzo powierzchowne są także rozważania na temat odpowiedzialności materialnej pielęgniarstwa i położniczego wykonujących swój zawód na podstawie stosunku pracy (str. 210 i n.). Widać, że Autorka nie czuje się dobrze w tej problematyce i nie do końca odróżnia specyfikę oraz szczególne właściwości analizowanych tam reżimów odpowiedzialności za szkody wyrządzone w majątku pracodawcy lub osoby trzeciej. Uzasadnione wątpliwości budzi również teza, w myśl której pielęgniarka lub położna zatrudniona na podstawie umowy o pracę w podmiotach leczniczych nie może być traktowana jako pracownik całkowicie podporządkowany kierownictwu pracodawcy. Co prawda przysługuje jej autonomia w zakresie sposobu świadczenia pracy (to ona decyduje o sposobie realizacji określonych czynności medycznych), ale jednocześnie podlega wielopłaszczyznowej zależności zarówno w relacji do dyrektora podmiotu leczniczego czy kierownika jednostki wchodzącej w skład tego podmiotu (np. ordynatora oddziału szpitalnego), jak również do osoby kierującej pionem pielęgniarstwa czy położniczym, nie mówiąc już o poleceniach, które może wydawać jej lekarz. Do tego należy jeszcze dodać podporządkowanie o charakterze organizacyjnym, które wiąże się z obowiązkiem stosowania się do obowiązujących na terenie podmiotu leczniczego zasad porządku i organizacji pracy, w tym także organizacji czasu pracy.

Po szóste, trudno zgodzić się ze stwierdzeniem Autorki, że „na gruncie obowiązującego porządku prawnego, brak wyraźnego przepisu prawnego, który

przewidywałby dopuszczalność drogi sądowej w sprawach dyscyplinarnych” (str. 310). W literaturze przedmiotu od lat obowiązuje stanowisko, w myśl którego od decyzji dyscyplinarnej wydanej w postępowaniu dwuinstancyjnym zawsze przysługuje prawo do sądu, którym może być – w zależności od przyjętych rozwiązań – sąd powszechny, sąd administracyjny lub Sąd Najwyższy.

Przedstawione powyżej uwagi polemiczne leżą w naturze każdej recenzji opracowania o charakterze naukowym i stanowią przejaw dyskursu naukowego w zakresie analizowanej w monografii problematyki. W żadnym razie nie umniejszają one wkładu recenzowanego opracowania w rozwój reprezentowanej przez Habilitantkę dyscypliny naukowej.

7. Pozytywnie należy ocenić zakres i sposób wykorzystania zgromadzonej przez Autorkę monografii literatury przedmiotu i orzecznictwa sądowego. Habilitantka korzystając z obszernego materiału źródłowego (dobrze byłoby ponumerować wykaz literatury oraz wyroków) umiejętnie posługuje się nim w toku prowadzonych rozważań i analiz prawnych dotyczących administracyjnoprawnego statusu zawodów pielęgniarstwa i położnej. O ile Autorka szeroko wykorzystuje literaturę z zakresu prawa administracyjnego i prawa medycznego, o tyle spory niedosyt pozostawia liczba publikacji powołanych w monografii w obszarze innych nauk prawnych (prawa pracy, prawa cywilnego czy prawa handlowego). Co do wykazu źródeł prawa znajdującego się w końcowej części opracowania, błędnie znalazły się w nim akty, które w oczywisty sposób nie mają takiego charakteru (np. kodeksy etyki czy uchwały samorządu zawodowego pielęgniarstwa i położnych). Autorka powinna również zadbać o konsekwencję w sposobie cytowania aktów prawnych. Niekiedy używa bowiem zwrotu „z późn. zm.”, a niekiedy „ze zm.”. Poprawna wydaje być się druga opcja, gdyż zmiany dokonywane w przepisach obowiązującego prawa z natury rzeczy zawsze są późniejsze. Z kolei w wykazie orzecznictwa sądowego brakuje najnowszych wyroków z lat 2015-2018.

8. Przechodząc do oceny strony formalno-warsztatowej recenzowanej monografii, należy podkreślić wysoki poziom opracowania. W pracy pojawiają się jedynie nieliczne uchybienia edytorskie i stylistyczne, a Autorka używa jasnego i zrozumiałego dla czytelnika języka prawniczego. Technika posługiwania się odsyłaczami nie budzi większych zastrzeżeń, choć przykładowo cytując po raz pierwszy Kodeks pracy (str. 31) należałoby w przypisie dolnym wskazać dokładne dane dotyczące tego aktu prawnego. Moim zdaniem tok rozważań zakłócają również stosowane niekiedy w monografii jednozdaniowe akapity (np.: str. 46, 50,62).

III. Ocena pozostałego dorobku naukowego

1. Dotychczasowy dorobek naukowy Habilitantki obejmuje ok. 60 publikacji naukowych, w tym jest Ona redaktorem naukowym lub współredaktorem trzech opracowań: *Prawne aspekty cywilizacyjnych zagrożeń zdrowia* (Warszawa 2016); *Prawna ochrona zdrowia pacjenta* (Warszawa 2017); *Administracyjnoprawna ochrona dziecka. Ochrona dobrostanu psycho-somatycznego* (Toruń 2018). Obok materii prawa medycznego i prawa administracyjnego, w której należy umiejscowić główne osiągnięcie naukowe Pani dr Jolanty Pacian, aktywność badawcza Habilitantki obejmuje następujące obszary: administracyjnoprawne zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa zdrowotnego, ochrona praw człowieka i pacjenta, ochrona życia i zdrowia w świetle obowiązujących przepisów prawa, aktualne wyzwania w ochronie zdrowia w kontekście realizacji zadań publicznych, odpowiedzialność w ochronie zdrowia, ochrona własności intelektualnej i przemysłowej. Opracowania znajdujące się w dorobku Habilitantki zostały opublikowane zarówno w ogólnopolskich, jak i uczelnianych czasopismach z zakresu prawa i medycyny, a część z nich jako rozdziały w monografiach wydanych przez wydawnictwa prawnicze oraz medyczne. Łącznie Autorka wykazuje 338 punktów ministerialnych oraz liczbę cytowań w bazie Google Scholar i Publish or Perish na poziomie po 17. Zważywszy na okres, w którym powstawały wskazane wyżej publikacje (lata 2006-2019) nie jest to bardzo imponujący wynik, ale biorąc pod uwagę inne

postępowania habilitacyjne, należy uznać, że jest on w pełni wystarczający zarówno pod względem ilościowym, jak i jakościowym z punktu widzenia obowiązujących wymogów. Lektura załączonego dorobku naukowego Pani dr Jolanty Pacian potwierdza szerokie i zróżnicowane zainteresowania badawcze Autorki oraz aktualność i doniosłość podejmowanych zagadnień, zarówno z punktu widzenia teorii prawa, jak i praktyki. Publikacje Habilitantki zazwyczaj cechuje staranność, rzetelność oraz dobry warsztat naukowy. Pewne wątpliwości może budzić liczba opracowań przygotowanych przez Panią dr Jolantę Pacian we współautorstwie z innymi osobami. Jest to ponad połowa wszystkich publikacji poddanych ocenie w niniejszym postępowaniu (aż 32 pozycje). To raczej rzadko spotykana w nauce prawa sytuacja, choć dołączone przez Habilitantkę oświadczenia Współautorów potwierdzają znaczny Jej wkład w przygotowanie tych tekstów.

2. W działalności naukowej Pani dr Jolanty Pacian ważną rolę odgrywa czynne oraz bierne uczestnictwo w wielu konferencjach naukowych, zarówno o zasięgu międzynarodowym, jak i krajowym, których tematyka koncentrowała się przede wszystkim na zagadnieniach z zakresu prawa administracyjnego i prawa ochrony zdrowia. Ponadto Habilitantka brała udział w wielu sympozjach naukowych i seminariach poświęconych wskazanej tu problematyce. Uczestniczyła także w kilku zrealizowanych projektach badawczych finansowanych ze środków zarówno krajowych, jak i zagranicznych, w tym także przez Komisję Europejską w ramach programu Horyzont 2020. Pani dr Jolanta Pacian za osiągnięcia naukowe otrzymała nagrodę Rektora Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w 2011 i 2015 roku.

III. Ocena dorobku dydaktycznego, organizacyjnego i popularyzatorskiego

1. Habilitantka ma również duże doświadczenie w prowadzeniu zajęć dydaktycznych, które zdobywała zarówno jako pracownik Katedry Zdrowia Publicznego Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, gdzie jest zatrudniona od 2007 r., jak i jako wykładowca kilku prywatnych szkół wyższych (w szczególności w

Wyższej Szkole Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim oraz w Wyższej Szkole Nauk Społecznych w Lublinie). Pani dr Jolanta Pacian była także promotorem kilkudziesięciu prac licencjackich i magisterskich oraz pełniła funkcję promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim. W ramach programu Erasmus przeprowadziła wykłady z prawa medycznego na Wydziale Ekonomii i Prawa Kauno Kolegija, University of Applied Sciences. Pani dr Jolanta Pacian za osiągnięcia dydaktyczne otrzymała nagrodę Rektora Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w 2012 roku.

2. Habilitantka po uzyskaniu stopnia doktora odbyła kilka staży na zagranicznych uczelniach, W szczególności dotyczy to stażu na Uniwersytecie Narodowym „Academia Ostrogska” w okresie 11-31 marca 2012 r. oraz stażu na Wydziale Medycznym, Kauno Kolegija University of Applied Sciences, Lithuania w okresie od 10-17.06.2019 r. Skutkiem tej aktywności było nawiązanie współpracy z naukowcami z Republiki Litewskiej oraz Ukrainy, których zainteresowania naukowo-badawcze dotyczą prawa medycznego.

3. Pani dr Jolanta Pacian dała się również poznać jako sprawny organizator. Była członkiem kilku komitetów naukowych i organizacyjnych przygotowujących konferencje naukowe. Pracując na Uniwersytecie Medycznym w Lublinie pełniła szereg funkcji o charakterze organizacyjnym. Za osiągnięcia organizacyjne otrzymała dwukrotnie nagrodę Rektora Uniwersytetu Medycznego w Lublinie w 2009 i 2010 roku.

4. Dorobek popularyzatorski Habilitantki obejmuje różnego rodzaju wystąpienia, prelekcje i referaty z zakresu prawa medycznego wygłaszane na konferencjach naukowo-szkoleniowych dla personelu medycznego. Pani dr Jolanta Pacian prowadziła również zajęcia z prawa medycznego w ramach kursów, szkoleń i specjalizacji dla lekarzy oraz pielęgniarek i położnych, a także – co warte

podkreślenia – dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Jest członkiem trzech towarzystw naukowych oraz członkiem komitetów redakcyjnych kilku czasopism naukowych. Habilitantka przygotowała także szereg ekspertyz, a w 2011 r. została odznaczona Brązowym Krzyżem Zasługi.

5. Zarówno dorobek dydaktyczny Pani dr Jolanty Pacian, jak również Jej dokonania o charakterze organizacyjnym i popularyzatorskim należy uznać za w pełni wystarczające z punktu widzenia wymogów stawianych w postępowaniu habilitacyjnym. Można by nawet pokusić się o stwierdzenie, że osiągnięcia Habilitantki w tym obszarze wykraczają ponad przeciętny poziom aktywności. Co warte podkreślenia, przedstawione tu dokonania pokazują, że spełnia Ona przesłankę z art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w zakresie istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

III. Konkluzje

Biorąc pod uwagę dorobek naukowy Pani dr Jolanty Pacian, na który składają się monografia pt. *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położnej w świetle obowiązującego prawa* (Wydawnictwo KUL, Lublin 2019), wskazana jako główne osiągnięcie Habilitantki oraz pozostałe publikacje w monografiach i czasopismach naukowych, a także mając na względzie Jej osiągnięcia na polu dydaktycznym, organizacyjnym i popularyzatorskim, należy stwierdzić, że spełnia Ona wymagania określone w art. 219 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce warunkujące nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne. Pomimo pewnych zastrzeżeń i uwag zgłoszonych w niniejszej recenzji można uznać, że monografia pt. *Administracyjnoprawny status zawodów pielęgniarstwa i położnej w świetle obowiązującego prawa* jest osiągnięciem naukowym stanowiącym znaczny wkład w rozwój

reprezentowanej przez Habilitantkę dyscypliny naukowej, a ponadto wykazuje się Ona istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej. Dlatego też wnoszę o dopuszczenie Pani dr Jolanty Pacian do dalszych czynności w postępowaniu habilitacyjnym wszczętym na wniosek Habilitantki.

Tomasz Duraj